

ТМ	Г. XXVIII	Бр. 4	Стр. 459 - 461	Ниш	октобар - децембар	2004.
----	-----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

Приказ дела
Примљено: 07.09.2004.

Јовица Чемериќић

О СЕКТАМА И КУЛТОВИМА*

У библиотеци *И то је живот* можемо наћи збирку издања *Како помоћи младима у невољи*. Једна од седам књига је и *Секте и култови*, дело проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, редовног професора социологије и шефа Катедре за друштвене науке Машинског факултета Универзитета у Нишу. Као социолог религије, проф. Ђорђевић емпиријски и теоријски истражује српско православље, нове религиозне покрете, етничке, религијске и верске односе у Србији и Црној Гори и на Балкану. У домаћим и страним часописима објавио је преко две стотине научних радова, самостално и у коауторству написао и приредио четрдесет и три књиге.

Циљ издавања књиге био је упознавање и разумевање проблема секти и култова, који нас "опасно вребају" ако им олако приђемо. Књига је писана у облику питања и одговора. Кроз дијалог са ученицима средњих школа проф. Ђорђевић је изнео своје ставове и приступ религији, сектама и култовима: "1. Ни за ни против религије, већ о религији самој; 2. Степен до кога је једна група у суштини верска јесте емпиријско питање њеног тренутног положаја на непрекидној мерној скали; 3. Сваки би култ да буде секта, а ова преко деноминације црква" (стр. 3).

Говорећи о типовима религије, проф. Ђорђевић наглашава да постоје народна (пучка) и религиозност "личног избора", али да је далеко најраспрострањенија *црквена религиозност*, која од нас очекује "побожност у религијским установама, црквама и храмовима, и да развијамо осећај припадности вери и организацији" (стр. 6). Међутим, због превише захтева, социолошка истраживања показују да су код нас исконски верници ипак у мањини а да преовладавају "верници четири обреда": верници који су крштени, венчани у цркви, славе славу и сахрањују се уз опело.

У светској социологији религије важи подела религијских организација на: култ, секту, деноминацију и цркву. Између осталих, аутор посебно обрађује критеријум *сложености организације*, и нуди дванаест подкритеријума помоћу којих социолог може утврдити да ли је одређена верска организација култ, секта, деноминација или црква.

Када говоримо о сектама тј. малим верским заједницама, требало би да знамо да су настале упоредо са настанком религије. Социолог религије би за секту рекао да је то "група следбеника неког издвојеног верског миш-

* Драгољуб Б. Ђорђевић, *Секте и култови*, ИП "Жарко Албуљ", Београд, 2003.

љења или правца" или, пак, да се по сложености у социолошком смислу налази након култа, а испред ње су деноминација и црква. Богослови секте посматрају као групу "следбеника која се одвојила од цркве и коју је црква одбацила или осудила". Осим по сложености, секте се од цркве разликују и по десет (у књизи описаних) упоредних идеално-типских карактеристика.

Деноминација, као тип верског организовања, карактеристична је за САД. У првом, већ застарелом значењу речи, деноминација јесте скуп са истородним чланством по "расном, етничком, слојном пореклу и пореклу досељавања". Данас се израз деноминација у социологији религије употребљава за верску организацију која по свим критеријумима превазилази секту, али нема статус цркве.

Култ, као најнижи степен верског организовања, на врху мора имати и има свог "харизматског вођу", коме ће се чланови повиновати без изузетка. Вође култова су обично богаташи који од следбеника захтевају дисциплину и пожртвовање у смислу рада и придобијања нових чланова. Међутим, ретко се дешава да се култ одржи и организује, из чега произилази ауторова констатација да се они "с мером пале и гасе" (стр. 32), организују и пропадају. Најчешће жртве култова јесу млади, посебно слабији ђаци, који имају вишак слободног времена и у сталној су потражи како да га испуне. Постоје и култови са сатанистичким учењем, они који руководе животима следбеника и култови који имају деструктивне последице. Из свега изреченог следи да "култови имају и захтевају: 1. Харизматског вођу; 2. Строгу хијерархију односа; 3. Тотално одвајање од друштва; 4. Потпуно одвајање од породице; 5. Мали број чланова; 6. Најчешће млађи свет за вернике; 7. Имовину и рад за лидера; 8. Манипулативна средства и технике програмирања; 9. Економско, психичко (и сексуално) искоришћавање чланова и 10. Егзистенцију на грани легалности (на ивици криминала)" (стр. 34).

Поред старих, постоје и нове секте и култови замењени називом "*нови религиозни покрети*", који се јављају почетком педесетих и крајем "лудих шездесетих", као "резултат демократских прецеса у западној хемисфери" (стр. 35). Неки од њих се усложњавају, расту и опстају али се зато памте трагични инциденти, попут култа "Храма народа" и масовног самоубиства или секте "Десет Божијих заповести", која је преко две стотине својих чланова одвела у сигурну смрт спаљивањем.

Појаве налик овим имају за резултат снажне *антикултне покрете*, у којима добровољно приступају академски грађани. Бројни психолози, социолози, правници и адвокати, као и многи други, својим јавним наступом откривају право лице појединих култова и нових секти. Али и не само то, они практично помажу људима који су "програмирани" и раде на њиховом депрограмирању и враћању у "нормалан" ток живота. Наравно да је одмах затим уследила појава *прокултних покрета*, који са својим присталицама високог образовања, такође, сасвим легитимно учествују на јавној сцени у демократским државама.

Књига *Секте и култови*, пре свега, намењена је младима и, како је наведено, садржи основне податке како о новим, тако и о старим сектама и култовима, деноминацији и цркви. Али, да би млади направили прави избор, морају бити што више информисани и морају развити свест о религији као једној веома сложеној културној институцији. На самом крају, проф.

Ђорђевић наводи издања која би требало да помогну у правом избору, дела која садрже много више података и коректну анализу.

Читајући књигу, лагано и сигурно схватамо разлику између секте и култа, које критеријуме једна верска заједница мора да задовољи да би била проглашена црквом и шта, у ствари, представља деноминација. Такође сазнајемо да секте и култови, тј. нови религиозни покрети, нису стриктно организације са сатанистичим учењем, те да се са "религије судбине" може прећи на "религију личног избора" без већих последица. Књига се препоручује младима на читање како би на време схватили суштину веома присутног проблема секти и култова у нашој земљи.